

วังนันทอุทยาน วังที่ประทับของพระราชโอรส-ธิดา ในรัชกาลที่ 4 หลังพระองค์สวรรคต

พระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 4 ฉายร่วมกับพระราชโอรสและพระราชธิดา

ผู้เขียน กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม

เผยแพร่ วันเสาร์ที่ 30 สิงหาคม พ.ศ.2568

พระราชวังนันทอุทยาน วังที่ประทับของพระราชโอรส-ธิดา ในรัชกาลที่ 4 หลังพระองค์สวรรคต

พระราชวังนันทอุทยาน เป็นพระราชวังที่รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่ประทับของพระราชโอรสและพระราชธิดาหากพระองค์สวรรคตไปแล้ว โดยทรงคาดการณ์ว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวครองราชย์สืบต่อ จะต้องเสด็จมาประทับที่พระบรมมหาราชวัง (วังหลวง) หากพระราชโอรสและพระราชธิดาในพระองค์จะประทับอยู่ในวังหลวงต่อไปก็จะเป็นการกีดขวาง จึงตั้งพระราชหฤทัยสร้างพระราชวังนันทอุทยานไว้ด้วยเหตุนี้

ดังที่ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายไว้ว่า “...การที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต เป็นหัวข้อสำคัญในเรื่องพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อก่อนเสวยราชย์ ด้วยก่อนนั้นมาพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จอยู่ในฐานะเป็นรัชทายาท พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงเตรียมการไว้เช่นนั้น

เช่นโปรดให้สร้างพระราชวังนันทอุทยาน ก็ด้วยทรงพระราชปรารภว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงครองราชสมบัติ ถ้าพระราชโอรสธิดาของพระองค์คงประทับอยู่ในพระบรมมหาราชวังบางที่ก็จะกีดขวาง จึงทรงกะให้สร้างตึกเป็นพระที่นั่งหมู่หนึ่งในนันทอุทยาน หมายจะพระราชทานให้เป็นที่ประทับของ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว [หมายถึงรัชกาลที่ 5] กับสมเด็จพระกนิษฐาด้วยกันต่อไป และโปรดให้สร้างตำหนักฝ่าย
ในอีกหลายหมู่ หมู่หนึ่งหมายจะพระราชทานให้เป็นที่พักของพระเจ้าลูกยาเธอในเจ้าจอมมารดาคนหนึ่ง
ดังนี้ เป็นต้น

การสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เปลี่ยนฐานะของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาอยู่ในที่รัช
ทายาท ด้วยเป็นสมเด็จพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ เพราะฉะนั้นบรรดาการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชดำริเตรียมไว้แต่เดิม ต้องเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นหมด

พระราชโอรสและพระราชธิดาในรัชกาลที่ 4 (จากซ้ายไปขวา) พระองค์เจ้าสว่างวัฒนา, พระองค์เจ้าสุนันทา
กุมารีรัตน์, พระองค์เจ้าอุไทยวงศ์ และพระองค์เจ้าอุณากรรณอนันตนาไชย (ภาพจากประชุมภาพ
ประวัติศาสตร์แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

โดยรัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้ซื้อสวนทางตอนเหนือของคลองมอญ ฝั่งธนบุรี โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระ
เจ้าพระยาบรมมหาพิไชยญาติเป็นแม่กองก่อสร้างพระราชวังนันทอุทยาน เมื่อ พ.ศ. 2400 สร้างพระตำหนักที่
ประทับและตำหนักข้างฝ่ายในหลายหมู่ และมีการขุดคลองต่อจากคลองมอญเข้าไปจนถึงพระตำหนักที่ประทับ
ครั้นสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาพิไชยญาติถึงแก่พิราลัย รัชกาลที่ 4 จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
หลวงวงศาธิราชสนิทเป็นแม่กองก่อสร้างมาจนถึง พ.ศ. 2408

ใน พ.ศ. 2408 นี้เอง พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต แผนการสร้างพระราชวังนั้นทอดูทยาน ตามที่รัชกาลที่ 4 ทรงตั้งพระราชหฤทัยไว้จึงเป็นอันต้องเปลี่ยนไปและยุติการก่อสร้าง ประกอบกับพระราช โอรสเจริญพระชนมายุขึ้นหลายพระองค์ และมีความจำเป็นที่ต้องสร้างวังสำหรับใช้เป็นประทับนอกวังหลวง ด้วยเหตุเหล่านี้ รัชกาลที่ 4 จึงโปรดเกล้าฯ ให้รื้อตำหนักฝ่ายในที่พระราชวังนั้นทอดูทยานมาสร้างพระตำหนัก พระราชทานแก่พระราชโอรส

เช่น วังของกรมหลวงพิชิตปรีชากร, วังของกรมหลวงภูเรศดำรงศักดิ์, วังของกรมหลวงพรหมวรานุรักษ์, วัง ของกรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร และวังของกรมขุนศิริวิชสังกาศ เป็นต้น ส่วนพระตำหนักที่ประทับและพื้นที่ โดยรอบพระราชวังนั้นทอดูทยานนั้น รัชกาลที่ 4 พระราชทานแก่รัชกาลที่ 5

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์พระราชทานพระตำหนักในพระราชวังนั้นทอดูทยานให้เป็นโรงเรียนสอน ภาษาอังกฤษ ครั้นย้ายโรงเรียนมาตั้งที่โรงเรียนสุนันทาลัย หรือโรงเรียนราชินีในปัจจุบัน รัชกาลที่ 5 จึง พระราชทานที่พระราชวังนั้นทอดูทยานให้ใช้ในราชการทหารเรือบดแต่นั้นมา ปัจจุบันเป็นที่ทำการส่วนหนึ่งของ กองทัพอากาศ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

พระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 4 ฉายร่วมกับพระโอรสและพระธิดา

อ้างอิง :

ตำราฐานภาพ, สมเด็จพระยา. (2555). พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 5. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

เรื่องตำนานสถานที่และวัตถุต่าง ๆ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างนับเป็นประมุข
พงศาวดารภาคที่ 25. (2468), พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพงศาตติศรมหิป โปรดให้พิมพ์ในงานฉลองพระ
ชันษา เมื่อปีฉลู พ.ศ. 2468, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.

เผยแพร่ในระบบออนไลน์ครั้งแรกเมื่อ 26 ตุลาคม 2564

https://www.silpa-mag.com/history/article_76788